

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMINA DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN COVID-19 SALGINI SÜRECİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF STUDENTS CONTINUING SPECIAL EDUCATION TEACHING UNDERGRADUATE PROGRAM REGARDING DISTANCE EDUCATION DURING COVID-19 EPIDEMIC PROCESS

Nesime Kübra TERZİOĞLU¹, Ahmet YIKMIŞ²

ÖZ: Araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin COVID-19 salgını sürecinde aldıkları uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay durum örnekleme seçilerek Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programına devam eden 10 öğrenci araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Salgın nedeniyle görüşmeler yüz yüze yapılamamış, Google Meet aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda pandemi sürecinde alınan uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla etkili olmadığı, bu süreçte öğrencilerin sınıf arkadaşları ve öğretim elemanları ile etkileşimlerinin az olduğu, derse devamsızlık durumlarının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler salgın gibi olağanüstü durumlarda uzaktan eğitimin eğitimlerine devam edebilmeleri, daha fazla kaynak araştırmaya yönelmeleri, zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde derslere katılabilmeleri gibi birçok farklı açıdan faydalı olduğunu da belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Covid-19, uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim, özel eğitim, özel eğitim öğretmenliği

ABSTRACT: The aim of the study is to determine the opinions of students who continue their special education teacher undergraduate program about the distance education they received during the COVID-19 outbreak. The case study design, one of the approaches in qualitative research, was used in the study. The data of the research were collected with a semi-structured interview form. By choosing easy case sampling from the purposive sampling methods, 10 students attending Bolu Abant İzzet Baysal University Education Faculty Special Education Teaching Undergraduate Program were determined as the participants of the research. Due to the epidemic face-to-face interviews could not be held, so they were held via Google Meet. The data obtained as a result of the interviews were analyzed with the content analysis method. As a result of the study, it was found that the distance education received during the pandemic process was not effective compared to face-to-face education, students had less interaction with their classmates and lecturers, and their class absenteeism increased. In addition, students stated that it is beneficial in many different ways, such as being able to continue their education in extraordinary situations such as epidemics, tending to search for more resources, and attending classes independently of time and place.

Keywords: Covid-19, distance education, face-to-face education, special education, special education teaching

Bu makaleye atf vermek için:

Terzioğlu, N.K. ve Yıkılmış, A. (2022). Özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(2), 693-709

Cite this article as:

Terzioğlu, N.K. & Yıkılmış, A. (2022). Opinions of students continuing special education teaching undergraduate program regarding distance education during covid-19 epidemic process. *Trakya Journal of Education*, 12(2), 693-709

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu/Türkiye, kubrakeskin@ibu.edu.tr, ORCID:0000-0002-2041-5049

² Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu/Türkiye, yikmis_a@ibu.edu.tr, ORCID:0000-0002-1143-1207

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

With the onset of the COVID-19 epidemic, most countries around the world had to temporarily close their educational institutions to reduce the spread of the epidemic. This action has been one of the best preventive measures to control the rate of spread. However, the closure of schools and other educational institutions has affected approximately 94 percent of the student population in the world (Paudel, 2021).

In order to reduce the direct impact of the epidemic and to ensure the psychological protection of students, educational institutions have started to search for different tools and methods for students to continue their education. These searches eventually ended with technology. Although some deficiencies in the distance education process were highlighted in the literature, such as the weakness of the online education infrastructure, the inexperience of the instructors, the knowledge gap and the complex environment at home (Murgatrotd, 2020), this was a necessary step in order for students to not interrupt their education. Technology-based education, online/distance education, has been the most suitable alternative method to keep educational activities functional in many parts of the world during the epidemic period (Ali, 2020).

In Turkey, the first Coronavirus cases seen after 11 March 2020. measures began to be taken quickly. As of March 12, education and training at universities were suspended. However, this period was terminated with the idea of unity in practice and educational activities were not interrupted, and education was moved to distance and open education a week later. In order to manage the crisis caused by the epidemic, the Higher Education Council announced that the spring term education and training activities will be carried out only through distance education (Council of Higher Education, 2020).

Although there are some studies in the literature to determine the opinions of students about distance education that they received during the epidemic period, there is no study conducted with special education teacher students. Based on this, the aim of this study is to determine the opinions of students who continue their special education teaching undergraduate program about the distance education processes.

Method

The single case study design was used in this study. The data of the research were collected with semi-structured interview questions prepared based on the interview technique. The interview form consists of two parts. In the first part, there are questions about teacher candidates to learn some personal information such as age and gender. In the second part, there are 10 research questions to understand their views on the distance education process. The participants of the study consist of 10 students attending Bolu Abant İzzet Baysal University Special Education Teaching Undergraduate Program. Face-to-face interviews could not be held with these students due to COVID-19. For this reason, interviews were conducted with the students over Google Meet by determining the day and time they were available. The duration of the interviews varies between 20-30 minutes on average, and all the interviews were completed in February 2021.

The data obtained within the scope of the research were analyzed based on the content analysis approach. The records obtained at the end of the interviews were written on the computer by the first author. The data transcribed on the computer were analyzed and encoded. Each coding is marked with a different colored pencil and put together. Later, the codes were examined and the themes that collected these codes under certain categories were found. The themes and codings found were given based on the frequency of utterances (frequency), and direct quotations were made from the interviews where necessary.

Findings

In the study, the opinions of students who continue to be special education teachers about the distance education process they received during the COVID-19 outbreak were examined. Based on the examinations, the following results have been obtained.

1) Most of the students stated that the distance education process did not contribute much to them. These students attributed the reasons for their negative thoughts to insufficient internet connection, lack of technological devices and other factors.

2) Students stated that distance education has disadvantages such as lack of interaction and mixing of sounds in lessons. In addition, despite the disadvantages of distance education, they also mentioned the advantages such as independence in time and space, and the opportunity to watch the lessons again.

3) Students did not attend the classes regularly during the distance education process. The reasons for this are the opportunity to watch the lectures again, insufficient internet connection, unsuitable environment and other reasons.

4) Students could not pay attention to the theoretical lessons given in the distance education process, and they were able to interact with the instructor in a limited way. In practical lessons, it is seen that they

cannot directly observe the student with disabilities and these students cannot get efficiency because they cannot be with them.

5) Students think that exams in the distance education process are easy, have no discrimination, and are open to student abuse.

6) Students did not actively participate in the lessons during the distance education process. The reason for this is interference, cameras being turned off, internet problems and other reasons.

7) Students were able to easily communicate with their instructors during the distance education process.

8) Students encountered many problems such as insufficient internet connection, insufficiency of technological devices, system problems and unsuitable home environment during the distance education process.

9) When the students compared distance education and face-to-face education, they stated that face-to-face education is more effective and efficient.

Discussion and Conclusion

As a result of the study, it was seen that students who continue their special education teacher undergraduate program do not contribute much to the distance education process, they think that face-to-face education is more beneficial, and this process is open to student abuse. This finding of the research is supported by studies in the literature (Ramos-Morcillo et al., 2020).

Another finding obtained in the research is related to the advantages and disadvantages of the distance education process. The students participating in the study mentioned that distance education has advantages such as independence in time and place, opportunity to watch lessons again, and better self-expression. The findings of some studies in the literature are in parallel with the findings of this research (Deneui & Dodge, 2006; Horspool & Lange, 2012; Özdoğan & Berkant, 2020). Considering the disadvantages of the distance education process; Students attributed these disadvantages to less interaction, mixing of sounds in lessons and insufficiency of technological devices. This finding of the research is supported by some studies in the literature (Koç, 2018; Özdoğan & Berkant, 2020; Serçemeli & Kurnaz, 2020).

Another finding of the study is that almost all students cannot attend classes regularly during the distance education process. This finding is consistent with other studies in the literature (Koç, 2018; Özdoğan & Berkant, 2020). Özdoğan and Berkant (2020) stated that students were absent during the distance education process, and similarly in Koç (2018), students could not follow the courses regularly during this period.

When the findings of the study were examined, it was seen that the students could not pay attention to the lessons related to the theoretical lessons given in the distance education process, they had the thoughts that there was little interaction with the instructor, and the variety of tools and equipment in the theoretical lessons was not sufficient. Regarding the applied lessons, the students stated that these lessons were ineffective and inefficient. The reason for this is that they cannot be with students with special needs especially in teaching practice lessons, they cannot directly observe these students, and they point out the problems caused by internet connection.

Another finding of the research; exams in the distance education process are easy, do not have discrimination and are open to students' abuse. In addition, it was concluded in the study that students could not access different course resources to use in exams and had problems arising from internet connection.

The findings of the research regarding the active participation of students in lessons in the distance education process; Most of the students do not attend the classes actively due to the confusion of voices, the closed cameras, the problems arising from the internet and the system, feelings such as being afraid of their peers, and not being comfortable in the home environment.

Another result of the study is that students can easily communicate with instructors during the distance education process. The reason for this is that the lecturers who teach in this difficult process show more tolerance to themselves and students can express themselves better in the virtual environment.

In the study, it was investigated whether the students had any problems or problems related to distance education. As a result, almost all the students stated that they had problems in the distance education process due to the lack of internet connection, difficulties in establishing and understanding the distance education system, lack of technological devices, and problems occurring in the home environment.

The last finding of the research is about the effectiveness of the distance education process. The students were asked whether the distance education process was effective or not. As a result, almost all the students stated that the distance education process was not effective compared to face-to-face education. According to students, the lack of classroom environment in distance education, being away from peers

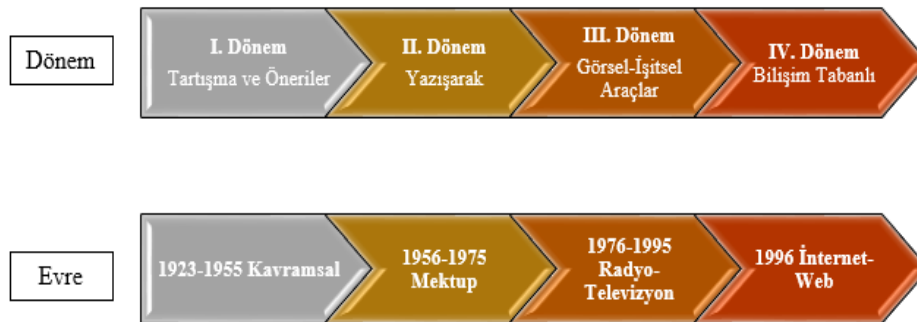
and instructors, insufficient virtual environment in applied lessons, problems due to internet connection make distance education ineffective compared to face-to-face education.

GİRİŞ

31 Aralık 2019 tarihinde Wuhan Şehir Sağlık Komitesi'nin 27 pnömoni vakasını Dünya Sağlık Örgütü'ne bildirilmesi ile birlikte başlatılan araştırmaların sonucunda bu kişilerin yeni bir salgın hastalığa yakalandıkları bulunmuştur (Crawford vd. , 2020). COVID-19 (Koronavirüs) adı verilen bu hastalığın ilk olarak Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıktığı düşünülmektedir ve bu şehirden hızla yayılarak tüm kıtaları tehdit eden bir durum halini almıştır (Remuzzi ve Remuzzi, 2020). Koronavirüsün ortaya çıkmasıyla birlikte, tüm dünyada insanlar korku ve kaygı gibi çeşitli olumsuz duygular yaşamaya başlamıştır. Bununla beraber dünya genelinde eğitim dâhil olmak üzere birçok alanda insan yaşamı derinden etkilenmiştir (Crawford vd. , 2020; Gonzalez vd. , 2020; Paudel, 2021). COVID-19 salgını, 190'dan fazla ülkede ve tüm kıtalarda yaklaşık 1,6 milyar öğrenciyi etkileyerek tarihte görülen eğitim sistemlerindeki en büyük kesintiye neden olmuştur (ILO, 2020). Bu salgının başlaması ile dünyanın dört bir yanındaki çoğu ülke, salgının yayılmasını azaltmak için eğitim kurumlarını geçici olarak kapatmak durumunda kalmıştır. Bu eylem, yayılma hızını kontrol altına almak için en iyi önleyici tedbirler arasında gösterilmiştir. Ancak okulların ve diğer eğitim kurumlarının kapatılması, dünyadaki öğrenci nüfusunun yaklaşık yüzde 94'ünü etkilemiş ve bu oran dünyadaki düşük ve orta gelirli ülkelerde ise yüzde 99'a kadar çıkmıştır (Paudel, 2021).

Salgının doğrudan etkisini azaltmak ve öğrencilerin psikolojik olarak korunmasını sağlamak için dünyadaki eğitim kurumları, öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmeleri için farklı araç ve yöntem arayışlarına başlamışlardır. Bu arayışlar en nihayetinde teknoloji ile son bulmuştur. Alanyazında uzaktan eğitim altyapısının zayıflığı, öğretim elamanlarının deneyimsizliği, bilgi boşluğu ve evdeki karmaşık ortam gibi uzaktan eğitim sürecindeki bazı eksiklikler vurgulansa da (Murgatrottd, 2020) mevcut durum düşünüldüğünde uzaktan eğitime geçiş, öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması için en gerekli adım haline gelmiştir. Teknolojiye dayalı eğitim yani çevrimiçi/uzaktan eğitim, COVID-19 salgını döneminde dünyanın birçok yerinde eğitim faaliyetlerini işlevsel tutmak için en uygun alternatif yöntem olmuştur (Ali, 2020). Diğer ülkelere benzer şekilde Türkiye'de de ilk COVID-19 vakasının görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinden sonra hızla önlemler alınmaya başlanmıştır. 12 Mart itibarıyla üniversitelerde eğitim-öğretime ara verilmiştir. Ancak eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamaması ve uygulamada birlik düşüncesiyle bu ara sonlandırılmış ve bir hafta sonra eğitim-öğretim uzaktan ve açık öğretime taşınmıştır. Salgından kaynaklanan krizin yönetilebilmesi için Yüksek Öğretim Kurulu bahar dönemi eğitim-öğretim faaliyetlerinin yalnızca uzaktan eğitim yolu ile yapılacağını duyurmuştur (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2020).

Koronavirüs nedeniyle hem dünyada hem de Türkiye'de beklenmedik bir şekilde geçiş yapılan uzaktan eğitimin ilk örneğine 1728 yılında "Steno Dersleri" ilanı ile Boston Gazetesinde rastlanmaktadır (Telli Yamamoto & Altun, 2020). Uzaktan eğitimin Türkiye'deki var oluşu ise bu tarihten çok daha sonradır. Şekil 1'de görüldüğü üzere ülkemizde uzaktan eğitimin başlangıcı 1923 yılına dayanmaktadır (Bozkurt, 2017).

Şekil 1. Türkiye'de uzaktan eğitimin dönem ve evreleri (Bozkurt, 2017)

1923 yılında yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti devletini ayakta tutabilmek adına çeşitli eğitim reformları gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda birçok fikir ortaya konmuştur. 1956 yılında ise mektupla öğrenim yolu ile hizmet içi eğitim almayı amaçlayan bir uygulamanın yapılması ile 1923 yılından itibaren ilk defa bir fikir uygulamaya konmuştur. 1976 yılı itibarı ile ise televizyon ve radyo yoluyla eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Bozkurt, 2017). Örneğin, 1976-1977 yıllarında üniversiteye gidemeyen lise

mezunu öğrencilere, eğitimlerine devam edebilmeleri amacıyla YAYKUR programları yapılmıştır (Aziz, 1977; Bozkurt, 2017). 1996 yılı ve sonrasında teknolojinin hızla gelişmesi ile internet ve web uygulamaları hayatımıza girmiştir. Bu değişiklikler ile ülkemizde uzaktan eğitim ve açık öğretimde büyük ilerlemeler sağlanmıştır. Şu anda COVID-19 nedeniyle eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamadan devam edebilmesi, uzaktan eğitimde meydana gelen bu gelişmelerin sayesinde.

Uzaktan eğitimin özellikle salgın döneminde çok büyük bir öneme sahip olduğu ve ülkelerin eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması noktasında tartışılmaz bir yeri olduğu bilinmektedir. Ayrıca salgın sürecinde üniversite öğrencilerin psikolojik olarak daha kötü etkilenmemeleri noktasında da olumlu etkileri olmaktadır. Alanyazın incelendiğinde COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim ve bu eğitimi alan lisans öğrencileriyle yapılan sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Zan ve Zan (2020), 19 devlet üniversitesinin edebiyat fakültelerine devam eden 390 öğrencinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla çevrimiçi bir platform aracılığı ile bir anket çalışması yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin çoğunun bilgisayar ve tablete sahip oldukları ancak derslere aktif olarak katılamadıkları gibi bulgular ortaya konmuştur. Bir başka çalışmada ise uzaktan eğitim sürecine ilişkin bakış açılarını ve öz yeterliklerini belirlemek için bir devlet üniversitesinin sağlık yönetimi bölümünde öğrenim gören 254 öğrenciye çevrimiçi anket uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları öğrencilerin uzaktan eğitimi benimseyemediklerini ve sistemle ilgili herhangi bir öz yeterlik eksikliği görmediklerini ortaya koymuştur (Serçemeli & Kurnaz, 2020). Son olarak Keskin ve Özer-Kaya (2020), lisans ve lisansüstü programlara devam eden 652 öğrenciye uzaktan eğitim süreçlerini değerlendirmek amacıyla bir anket çalışması yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığı ancak bir alternatif olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinin lisans öğrencileri tarafından değerlendirildiği sınırlı sayıda çalışma olup, özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin görüşlerinin alındığı yalnızca bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışma özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden 9 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir (Piştav Akmeşe & Kayhan, 2020). Çalışmanın amacı özel eğitim öğretmenliği işitme yetersizliği alt alanında uzmanlaşan lisans öğrencilerinin, uzaktan eğitim ile yürütülen uygulama derslerine ilişkin deneyimlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yaklaşımına göre yürütülen çalışmada veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Toplanan veriler NVivo programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda “Sürecin Getirdikleri”, “Süreçte Yaşananlar”, “Koronavirüs (Covid-19) Salgın Sürecinin Öğrettikleri”, “Beklentiler ve Öneriler” olmak üzere toplam dört ana tema oluşturulmuştur. Ayrıca yükseköğretim kurumlarında, uzaktan eğitim araştırma uygulama merkezlerinin kurulmasını, imkânları yetersiz olan öğrenciler için destekleyici merkezler açılmasını önermişlerdir. Ancak bu çalışmada özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin sadece uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları uygulama derslerine ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Özel eğitim öğretmenliği öğrencileri ile yapılmış olan çalışmanın (Piştav Akmeşe & Kayhan, 2020). yanı sıra alanyazında özel eğitim ve uzaktan eğitim ile ilişkili olan bazı çalışmalara rastlanılmaktadır. Mengi ve Alpdoğan (2020) özel gereksinimli öğrencilerin salgın sürecindeki uzaktan eğitim süreçlerinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemişlerdir. Nitel araştırma yaklaşımlarından olgu bilim deseninin kullanıldığı bu çalışmanın katılımcılarını 19 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda salgın sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde çeşitli güçlükler yaşandığı ve bu süreçte teknolojik alt yapı ve aile eğitiminin önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Albayrak, Vural ve Ağar (2021) ise benzer bir çalışma yürütmüştür. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum desenini kullandıkları çalışmalarının amacı yetersizliği olan öğrencilere sağlanan uzaktan eğitimin özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine ve deneyimlerine dayalı olarak incelenmesidir. Çalışmanın katılımcılarını 15 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları özel gereksinimli bireylere sağlanan uzaktan eğitimin öğrencilerin farklı eğitsel ihtiyaçlarına uyarlanabilirliği noktasında güçlükler yaşandığını göstermiştir. Piştav Akmeşe ve Kayhan (2021) COVID-19 salgını sürecinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin özel eğitimde öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Nitel araştırma yaklaşımına göre yapılan çalışmada görüşme tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 9 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda katılımcı görüşleri "Fakülte-Okul İşbirliği", "Uygulama Becerileri, İzleme ve Değerlendirme", "Mesleki Yeterlikler ve Beklentiler", "Sorunlar ve Çözüm Önerileri" olmak üzere dört ana temada betimlenmiştir.

Alanyazında COVID-19 sürecinde sağlanan uzaktan eğitim ve özel eğitim paydaşlarına yönelik yapılan çalışmalar sınırlılık göstermekte ve özel eğitim öğretmenliği öğrencilerini kapsayan yalnızca bir çalışmaya ulaşılmaktadır. Ulaşılan bu çalışmada ise öğrencilerin uygulama derslerine yönelik görüşleri incelenmiştir ancak uzaktan eğitim sürecinde sağlanan teorik dersler, sınavlar, derslere devam durumu ve diğer konularda ise bu öğrencilerin görüşleri alınmamıştır. Buradan yola çıkılarak özel eğitim öğrencilerin, COVID-19 salgınının eğitim-öğretime etkisine bakıldığında salgından en dezavantajlı olarak etkilenen yetersizliği olan bireylerin öğretmenleri olacakları düşünüldüğünde, uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca bilindiği üzere birçok uygulamalı derse sahip olan bazı lisans bölümlerinde yüz yüze eğitimler verilirken özel eğitimde okul ve kurum deneyimi, öğretmenlik uygulaması gibi uygulama derslerine sahip özel eğitim öğretmenliği bölümü uzaktan eğitim ile devam ettirilmiştir. Bu noktada mevcut araştırmanın, uzaktan eğitimin özel eğitim öğretmenliği bölümündeki uygulamalı derslerde etkililiği ve verimliliğine ilişkin bilgi vererek alanyazına katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin COVID-19 salgını sürecinde almış oldukları uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin 1)uzaktan eğitim süreci 2) uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre avantajları ve dezavantajları, 3) uzaktan eğitim sürecinde derslere devam durumları, 4) uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları teorik dersler, 5) uzaktan eğitim sürecinde almış oldukları uygulamalı dersler, 6) uzaktan eğitim sürecinde girmiş oldukları sınavlar, 7) uzaktan eğitim sürecinde derslere katılım durumları, 8) uzaktan eğitim sürecinde öğretim elamanları ile kurdukları iletişim, 9) uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları problemler, 10) uzaktan eğitimin etkililiği ile ilgili görüşlerinin alınması hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin COVID-19 salgını sürecinde almış oldukları uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek için nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri görüşme tekniğine bağlı olarak toplanmıştır. Görüşme; önceden belirlenen bir amaç için yapılan, soru sorma ve cevaplamaya dayanan karşılıklı bir iletişim süreci olarak tanımlanmaktadır (Stewart & Cash, 2008). Bu bağlamda araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilere yönelmek üzere yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form, biri ölçme ve değerlendirme diğer ikisi ise özel eğitim alanında uzman olan üç kişinin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşünden sonra var olan görüşme formu ile pilot çalışma yapılmış ve bu çalışmanın sonunda görüşme formu hazır hale gelmiştir. Bu form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin yaş, cinsiyet, uzaktan eğitime hangi ilden katıldıkları, uzaktan eğitim sürecinde hangi cihazı kullandıkları gibi bazı kişisel bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise uzaktan eğitim süreci ile ilgili görüşlerini anlamaya yönelik 10 adet araştırma sorusu yer almaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin seçilmesinin birçok nedeni vardır. Kolay durum örnekleme araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır. Çünkü bu yöntemde araştırmacılara yakın olan ve erişilmesi kolay olan durum seçilmektedir. Ayrıca tanıdık bir örneklem ile çalışma araştırmacılara pratiklik ve kolaylık sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaları için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programına devam eden öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı ve alt soruları gereği bu öğrencilerin hem yüz yüze hem de uzaktan eğitime katılmış olması istenmektedir. Bu nedenle dördüncü sınıfa devam eden öğrencilere cep telefonu ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan kişilere araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlerin araştırmacılara geri bildirim yapması istenmiştir. Bu sürecin sonunda araştırmaya katılmak isteyen 10 kişi ile belirlenen gün ve saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin kimliklerini gizli tutabilmek amacıyla onlara Ali, Ahmet gibi kod isimler verilmiştir. Bu kod isimler ve öğrencilerin kişisel bilgileri Tablo 1’de görüldüğü gibidir.

Tablo 1.

Çalışmaya katılan öğrencilerin özellikleri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Bulunduğu İl	Kullanılan Cihaz	Ek Yardımcı Teknoloji	İşletim Sistemi
Ayşe	K	21	Bekâr	Kahramanmaraş	Telefon	Kulaklık	Android
Ali	E	31	Bekâr	Hakkâri	Telefon	Kulaklık	IOS
Elif	K	22	Bekâr	Van	Telefon	Kulaklık	Android
Merve	K	23	Bekâr	Adıyaman	Telefon	Kulaklık	Android
Buse	K	21	Bekâr	İstanbul	Telefon	Kulaklık	Android
Ahmet	E	30	Bekâr	Mardin	Telefon	Kulaklık	IOS
Merhmet	E	30	Bekâr	Hakkâri	Telefon	Kulaklık	IOS
Meryem	K	42	Evli	Bolu	Telefon	-	Android
Buket	K	20	Bekâr	Van	Telefon	Kulaklık	Android
Eren	E	25	Bekâr	Batman	Telefon	-	Android

Not: K: Kadın, E: Erkek

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin altısının kadın dördünün erkek olduğu, birinin medeni durumunun evli diğerlerinin bekâr olduğu görülmektedir. Aynı tabloda bu öğrencilerin yaşlarının 20-42 arasında dağınık bir skalya sahip olduğu görülmekte ve Kahramanmaraş, Bolu, Batman gibi Türkiye'nin çeşitli illerinden uzaktan eğitime katıldıkları da yer almaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde derslerine ve sınavlarına hangi cihazla katıldıklarına bakılacak olursa; hepsinin bu süreçte telefonlarını kullandıkları ve bu cihazlarının da çoğunlukla Android işletim sistemine sahip olduğu göze çarpmaktadır. Telefonlarının dışında öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde ek bir teknolojik cihaza gereksinim duyup duymadıkları sorulduğunda ise Tablo 1'de de görüldüğü üzere sekizinin kulaklığa gereksinim duyup kullandığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri görüşme tekniği kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar ilgili alanyazını tarayıp fikir alışverişinde bulunduktan sonra araştırma sorularının olduğu formu hazırlamıştır. Bu forma ek olarak uzmanlardan hazırlanan sorular ile ilgili görüşler almak için uzman görüşü formu hazırlamışlardır. Araştırmanın görüşme formu ve uzman görüşü formu biri ölçme ve değerlendirme diğer ikisi özel eğitim alanında uzman olan üç kişinin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinden sonra bazı soru kalıpları değiştirilmiştir ancak çok büyük değişiklikler önerilmemiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan sorular ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma aynı üniversitenin aynı fakülte ve bölümün dördüncü sınıfına devam eden bir kız öğrenci ile yürütülmüştür. Pilot çalışmada görüşme formunda yer alan sorularda anlaşılmayan, eksik ve hatalı yer olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca görüşmelerde kullanılacak olan uygulamanın ses, görüntü gibi özellikleri değerlendirilmiştir. Pilot çalışma sonucunda görüşme formunda yer alan sorularda ve Google Meet uygulamasında bir sorun belirlenmemiştir. Pilot çalışmanın sonucunda görüşme formunda herhangi bir değişiklik yapılmaya gerek olmamış, aynı şekilde kullanılmaya karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşme formu, uzman görüşleri ve pilot çalışmanın sonucunda hazır hale geldikten sonra araştırmacılar veri toplama sürecine başlamadan önce Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'na araştırmanın etik ilkelere uyup uymadığına ilişkin rapor almak için başvurulmuştur. Etik kurul raporu alındıktan sonra araştırmanın veri toplama sürecine başlanılmıştır. COVID-19 nedeni ile araştırmanın verileri yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanılmamıştır. Bu nedenle çalışma grubu için belirlenen öğrenciler ile uygun oldukları gün ve zaman belirlenerek Google Meet üzerinden görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin süresi ortalama 20-30 dakika arasında değişmekte olup, görüşmelerin hepsi Şubat 2021 tarihinde tamamlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yaklaşımına dayalı olarak analiz edilmiştir. Analizlerin yapılması için görüşmeler sonunda elde edilen kayıtlar birinci yazar tarafından üzerlerinde hiçbir değişiklik yapılmadan bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir. Bilgisayar ortamında yazıya dökülen veriler incelenmiş, verilerden yola çıkılarak kodlamalar yapılmıştır. Her bir kodlama farklı renkte bir kalemle işaretlenmiş ve bir araya getirilmiştir. Daha sonra yapılan kodlamalar incelenmiş ve bu kodları belirli kategoriler altında toplayan temalar bulunmuştur. Bulunan temalar ve kodlamalar söylenme sıklığı (frekans) esas alınarak verilmiş, gerektiği yerlerde görüşmelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak ve artırmak amacı ile görüşmelere başlamadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma görüşme formunda yer alan sorularda anlaşılmayan, eksik ve hatalı bir durum olup olmadığını tespit edebilmenin yanı sıra araştırmacılara Google Meet ile yapılacak görüşmenin ses, görüntü gibi özellikleri hakkında bilgi vermiştir. Pilot çalışma, araştırmaya katılan öğrenci grubunun özelliklerini taşıyan başka bir öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmanın sonucunda araştırma sorularında ve görüşmelerin yapılacağı uygulamada herhangi bir sorun tespit edilmemiştir.

Pilot çalışmanın yanı sıra araştırmanın geçerliği sağlamak amacı ile bazı ek çalışmalar yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, ortamı, süreci başka araştırmalarla karşılaştırma yapmaya olanak sağlayacak şekilde ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılmıştır. Buna ilaveten araştırmanın bulguları araştırma soruları ile tutarlı bir şekilde okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Geçerlik çalışmalarına ek olarak araştırmanın güvenilirliğini artırmak için de bazı önlemler alınmıştır. Araştırmada veri toplanan çalışma grubu açık bir şekilde tanımlanmıştır. Çalışma grubunun cinsiyet, yaş, medeni durum, uzaktan eğitim sürecinde buldukları il gibi özellikleri araştırılmış ve raporlaştırılmıştır. Böylelikle bu araştırma ile benzer bir çalışma yapacak olan araştırmacılara bu tanımlamalar örnek oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmanın veri toplama ve analiz süreci ile ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Görüşmelerin hangi tarihlerde, ne kadar sürede, nerede yapıldığı, verilerin nasıl analiz edildiğine dair bilgiler verilmiştir. Tüm bu çalışmaların yanı sıra bu araştırmada güvenirliliğin belirlenmesi amacıyla uyuşum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Bu formül "Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" şeklindedir (Huberman & Miles, 1994). Bu hesaplamanın sonucunda tüm sorular için genel uyuşum yüzdesi 100 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi), (01.03.2021), (2021/48) sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri Tablo 2'de sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ile ilgili genellikle olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin çoğu uzaktan eğitimin kendilerine bir katkısının olmadığını (f=6), yüz yüze eğitimi daha yararlı ve etkili bulduklarını (f=6), uzaktan eğitim sürecinin suistimal edildiği (f=4) belirtmişlerdir. Bu düşüncelerin yanında COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim sürecinin, eğitimlerine devam edebilmeleri için gereklilik olduğunu söylemişlerdir (f=3).

Tablo 2.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri

Alt Tema	f
Katkısı olmadı	6
Yüz yüze eğitim daha yararlı	6
Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini suistimal etmesi	4
Pandemi döneminde gereklilik	3
İçeriklere erişim kolaylığı	1
Ders sürelerinin uygunluğu	1

Uzaktan eğitim sürecine ilişkin Ayşe, uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi kıyasladığında yüz yüze eğitimi seçeceğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarak uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitimdeki gibi

etkileşimlerin olmamasını göstermiştir. Yüz yüze eğitimde dersi veren öğretim elemanı ile göz göze geldiklerini, derse aktif bir şekilde katılabildiğini belirtmiştir. Uzaktan eğitim sürecinin pandemiden dolayı bir zorunluluk olduğunu, bu süreçte kendi sorumluluklarını yerine getirebildiğini ancak kendisi ile aynı fırsatlara sahip olmayan arkadaşları olduğunu “*Ben uzaktan eğitim sürecinde çoğu sorumluluğumu yerine getirdim ancak başka bir arkadaşına soracak olursanız size belki de telefonu bile olmadığı için derslere katılmadığını söyleyecektir*” cümlesi ile açıklamıştır.

Ali ise uzaktan eğitim sürecinin şu anki şartlarda gereklilik olduğunu ancak yüz yüze eğitim kadar verim alamadığını belirtmiştir. Bunun nedeni olarak derslere aktif katılım sağlayamadığını göstermektedir. Merve, uzaktan eğitime katıldığı şehrin köyünde olduğu için şebeke ve internet bağlantısının olmadığını bu nedenle de bu eğitim sürecinden yararlanmadığını belirtmiştir. Buse de yüz yüze eğitim kadar yüz yüze eğitimin etkili olmadığını şu cümleleri ile açıklamıştır: “*Pandemi sürecinde uzaktan eğitim iyi oldu ancak yüz yüze eğitim kadar etkili olmadı. Çünkü derslerimiz yüz yüze olsa daha ciddiye alırdık ancak uzaktan eğitimde birçok şeyi baştan savma yapıyorduk*”.

Elif ise diğer kişilerden farklı olarak uzaktan eğitim sürecinin bir gereklilik olduğunu, pandemi sürecinden daha öncesinde atılması gereken bir adım olduğunu belirtmiştir. Bu konudaki düşüncelerini “*Uzaktan eğitim süreci bizim ülkemiz için bir gerekliliktir. Çok daha önceden uygulanmaya koyulması gereken bir adımdır. Ülkemiz sıkıntılı zamanların üstesinden gelebilme özelliğini çok çabuk gösteriyor. Aynı zamanda gelişen teknolojiye ayak uydurmak açısından da uzaktan eğitim süreci güzel oldu*” cümleleri ile ifade etmiştir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinin Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinin avantajlarına ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur. Avantajlara ilişkin görüşler incelendiğinde katılımcıların zaman ve mekândan bağımsızlığı sıklıkla tekrar ettikleri görülmüştür. Öğrenciler, istedikleri zamanlarda ve yerlerde dersleri takip edebilmeyi uzaktan eğitimin en büyük avantajı olarak belirtmişlerdir. Bunun dışında kaçırılan ya da anlaşılmayan dersleri tekrar izleyebilme imkânı (f=2), yüz yüze eğitime kıyasla ekonomik yönden daha kolay olması (f=2), teknolojiyi daha etkili kullanmaya ve araştırmaya yönlendirmesi (f=2) uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin bahsettiği diğer avantajlar arasındadır. Bu konudaki görüşlerini Ayşe “*Uzaktan eğitim sürecinin en önemli avantajı öğrencilere dersleri tekrar izleme açısından kolaylık sağlaması diyebilirim. Uzaktan eğitim sistemlerinin dersi kaydedebilmesinden dolayı dersi kaçırdığımızda bize o dersi tekrardan izleme fırsatı sunmaktadır. Böylelikle istediğimiz dersi tekrar tekrar izleme gibi bir fırsattır olmaktadır.*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 3.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin avantajlarına ilişkin görüşleri

Alt Tema	f
Zamandan ve mekândan bağımsızlık	3
Dersleri tekrar izleyebilme	2
Kendini daha iyi ifade edebilme	2
Ekonomik olması	2
Teknolojinin daha etkin kullanımı	2
Zamandan tasarruf	1

Tablo 4.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin dezavantajlarına ilişkin görüşleri

Alt Tema	f
Etkileşimin az olması	7
Seslerin karışması	4
Teknoloji Yetersizliği	3

Tablo 4’te görüldüğü üzere öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitimde olan sınıf içi etkileşimleri bulamadıklarını dezavantaj olarak belirtmişlerdir. Buket uzaktan eğitim sürecindeki etkileşimin az olması konusundaki düşüncelerini “*Yüz yüze eğitimde karşınızda canlı bir öğretmen olması ve sınıf içi etkileşimin çok daha fazla olmasından dolayı ilginizi sağa sola yönlendirmekten sıklıkla*

kaçınırdık. Ortam gereği bu tür şeylere daha çok dikkat ediyorduk. Ancak uzaktan eğitimde kamera ve mikrofon kapalı olduğu için dikkatimizi çok daha kolay bir şekilde başka şeylere yönltebiliyoruz” cümleleri ile belirtmiştir.

Etkileşimin az olması alt temasına ek olarak derslerde bir soru sorulduğunda öğrencilerin birbirinden bağımsız bir şekilde mikrofonlarını açıp cevaplamaya çalışmaları sonucu seslerin çok fazla karışması öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin gördükleri bir diğer dezavantajdır (f=4). Son olarak ise kulaklık, bilgisayar gibi donanımlara ulaşma yetersizliği bazı öğretmen adayları için bu süreçte dezavantaj yaratmıştır.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecindeki Derslere Devam Durumları İle İlgili Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecindeki derslere düzenli bir şekilde katılıp katılmadıklarına ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde özel eğitim öğretmenliğine devam eden öğrencilerin neredeyse hepsi (f=9) derslere düzenli bir şekilde devam sağlamamıştır. Derslere düzenli katılmamalarını evlerinde internet bağlantısının olmaması (f=5), derslerin kayıtlarını daha sonra izlerim düşüncesi (f=4), ev ortamının derse katılmaya uygun olmaması (f=3) gibi çeşitli nedenlere bağlamışlardır.

Tablo 5.

Öğrencilerin derse devam durumlarına ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Derslere düzenli bir şekilde devam edemedim	9	İnternet Bağlantısının Olmaması	5
		Ders kayıtlarını izlerim düşüncesi	4
		Ev ortamından kaynaklanan nedenler	3
		Derse katılmak istememek	3
		Teknoloji Yetersizliği	2
		İletişim Eksikliği	1
Derslere düzenli bir şekilde devam edebildim	1		

Derslere devam konusunda Ayşe, yüz yüze eğitimde arkadaşları ile sınıf ortamını yaşamının farklı bir duygu olduğunu ancak uzaktan eğitimde bunu yaşayamadığını ve bu nedenle dersleri düzenli takip etmediğini belirtmiştir. Ayşe bu konudaki düşüncesini “Yüze eğitimde derslere %90 oranında katılıyorsam uzaktan eğitim sürecinde derslere %40-%50 oranlarında katılabilişimdir. Çünkü ya dersler sabah erken saatte olduğu için ya da kendim istemediğim için katılmadım. Bunun nedeni ise yüz yüze eğitimde okulda arkadaşlarımla o sınıf duygusunu yaşamak çok ayrı bir şey. Uzaktan eğitimde ise tek başınasın, ekrana bakıyorsun, hoca konuşuyorsa hocayı dinliyorsun ya da dinlemiyorsun” cümleleri ile ifade etmiştir. Ali ise internet bağlantısının ve teknolojik cihazının olmayışından dolayı dersleri takip edemediğini “Ben uzaktan eğitim sürecinde Adıyaman’da köydeydim. Köyde de internet yoktu, telefon çekmiyordu. Buna ilaveten benim telefonum suya düştü yani telefonum da yoktu. Dolayısıyla internet yok, telefon yok bir dönem hiçbir şekilde takip edemedim, sonra annemin telefonundan derslere girmeye başlamışım. Sınavlardan önce sadece girip videoları izleyip sınavlara girebildim” cümleleri ile belirtmiştir.

Bu durumlar dışında ders linklerinin karıştığı, derslerin ilk 15-20 dakikası doğru linki bulup derse katılmak ile geçtiğini (Meryem), ev ortamının kalabalık olması nedeni ile derse katılmama (Eren), uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanlarının gösterdiği anlayıştan ötürü dersten kalmam düşüncesi ile derslere katılmama (Buse) gibi görüşler mevcuttur.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Verilen Teorik Dersler İle İlgili Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde verilen teorik derslerle ilgili düşünceleri Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 6 ‘da görüldüğü üzere özel eğitim lisans programına devam eden öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde verilen teorik derslerle ilgili olarak derslere dikkatlerini veremediklerini (f=5) belirtmişlerdir. Telefonla derslere katılan öğrenciler, örneğin ders esnasında telefonlarına mesaj geldiğinde dikkatlerinin dağıldığını ayrıca ev ortamında oturarak ya da uzanarak derslere katıldıklarını bu durumda da derslere dikkatlerini veremediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca

öğrenciler yüz yüze eğitimdeki teorik derslere kıyasla öğretim elemanları ile daha az etkileşimde bulduklarını ve bundan dolayı da teorik derslerin veriminin düştüğünden söz etmişlerdir. Son olarak da görüşülen öğrenciler teorik derslerin slaytlar ve kitaplar üzerinden yürütüldüğü, bu süreçte daha farklı araç-gereçlerin kullanılmadığını vurgulamışlardır (f=3).

Tablo 6.

Öğrencilerin teorik derslere ilişkin görüşleri

Alt Temalar	f
Derse dikkatini verememe	5
Öğretim elemanı ile etkileşimin az olması	4
Ders araç-gereç çeşitliliğinin az olması	3

Uzaktan eğitim sürecinde verilen teorik derslerle ilgili düşüncelerini Ayşe “*Dersteyken telefona mesaj geliyordu, mesajı açıp okuyordum çok dikkatim dağılıyordu*”, Buse “*Yüz yüze eğitimde okuldayken teorik derslerde hocalar bizim dikkatimiz dağıldığında bile bizi bir şekilde derse döndürebiliyorlardı ama uzaktan eğitim sürecinde sadece bir slayt açıyorlar ve okuyup okuyup geçiyorlardı. Yani bizim dikkatimizi derse verebileceğimiz bir şey yoktu*”, Buket “*Öğretim elemanı ile etkileşimin biraz daha az olduğu sadece slaytların döndüğü derslerde uzaktan eğitimin çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Derslerde sıkılmaya geliyorsunuz belli bir süre sonra*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Verilen Uygulamalı Dersler İle İlgili Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde verilen uygulama dersleri ile ilgili düşünceleri Tablo 7’de verilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin hepsi uygulamalı dersler konusunda öğretmenlik uygulaması dersine değindikleri görülmüştür. Öğretmenlik uygulaması derslerinin yüz yüze eğitimdekine kıyasla etkili ve verimli olmadığını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak; özel gereksinimli öğrencilerle doğrudan çalışamama (f=8), bu öğrencileri doğrudan gözlemleme fırsatı bulamama (f=7), internet bağlantısından kaynaklanan sorunları (f=3) göstermişlerdir. Bu konuda Elif “*Öğretmenlik uygulaması derslerinde uzaktan eğitim sisteminin çok başarılı olduğu söyleneme. Hatta bu konuda yüz yüze eğitimle kıyaslanamaz. Çünkü yüz yüze eğitimde okula gidip öğrenciyi tanıyorsun, öğrenci ile birebir çalışabiliyorsun. Ancak uzaktan eğitimde öğrenci yok, okul yok. Uzaktan eğitim öğretmenlik uygulaması konusunda etkisiz ve verimsiz*”, Buse “*Uzaktan eğitim sürecinde en azından uygulamalı dersler yüz yüze olsaydı bir şeyler öğrenebilirdik. Ben öğretmenlik dersinin olmasını çok isterdim ancak olmadı. Uzaktan eğitim sürecinde özel gereksinimli öğrencinin yanında olamama, bire bir yüz yüze çalışamama bu süreci etkisiz ve verimsiz bir hale çevirdi*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin uygulamalı derslere ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Öğretmenlik uygulaması dersi etkili ve verimli değildi	10	Özel gereksinimli öğrencinin yanında olamama	8
		Özel gereksinimli öğrenciyi doğrudan gözleyememe	7
		İnternet Bağlantısından kaynaklanan sorunlar	3

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Girdikleri Sınavlar İle İlgili Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde girdikleri sınavlar ile ilgili düşünceleri Tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde de görüldüğü üzere, görüşme yapılan öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde girdikleri sınavların yüz yüze eğitimdeki sınavlara kıyasla kolay olduğunu (f=6), sınavların bilen ve bilmeyen öğrencileri ayırt edemediği (f=6), sınavların suistimallerine açık olduğunu (f=5), farklı ders kaynaklarına ulaşamadıklarını (f=3) ve internet bağlantısından kaynaklı zorluklar yaşadıklarını (f=2) belirtmişlerdir.

Bu konu ile ilgili düşüncelerini Ali “*Uzaktan eğitim sürecimdeki sınavlar bilenle bilmeyeni ayırt edemiyor. Tüm derslerde herkes geçti. Yani dediğim gibi ayırt ediciliği yoktu*”, Buse “*Uzaktan eğitim sürecinde girdiğimiz sınavlar ve ödev sınavların ayırt ediciliği azdı. Hatta öğretim elemanlarının sınavları okuyup okumadığı konusunda bile şüphelerim var*”, Buket “*Uzaktan eğitimdeki sınavlar biz öğrencilerin suistimallerine fazlaca açtı. Biz öğrenciler bu süreci kullandık*” şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 8.

Öğrencilerin sınavlara ilişkin görüşleri

Alt Temalar	f
Kolay sınavlar	6
Ayrıt ediciliği olmayan sınavlar	6
Öğrenci suistimallerine açık sınavlar	5
Farklı ders kaynaklarına ulaşamama	3
İnternet Bağlantısının Olmaması	2

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Derslere Aktif Katılımları İle İlgili Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde derslere aktif katılımları ile ilgili düşünceleri Tablo 9’da verilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde görüşme yapılan öğrencilerin çoğunun (f=7) uzaktan eğitim sürecinde derslere aktif bir şekilde katılmadıklarını, az bir kısmının ise (f=3) aktif katılım sağladıkları görülmektedir. Derslere aktif katılmayan öğretmen adayları bu durumu; aynı anda açılan mikrofonlardan dolayı seslerin karışmasına (f=5), kameraların kapalı oluşundan dolayı öğretim elamanının kendilerini görmediği düşüncesine (f=4), internet bağlantısından kaynaklı seslerin karşı tarafa geç gitmesine ya da gitmemesine (f=3), sistemden kaynaklanan sorunlara (f=2), derse katılan akranlardan çekinmeye (f=2) ve ders esnasında ev ortamından ses gelme endişesi (f=2) gibi nedenlere bağlamaktadırlar.

Tablo 9.

Öğrencilerin derslere katılım durumlarına ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Derslere aktif katılmama	7	Seslerin karışması	5
		Kameraların kapalı oluşu	4
		İnternet bağlantısındaki sorunlar	3
		Sistemden kaynaklanan sorunlar	2
		Akranlardan çekinme	2
		Ev ortamında rahat olamama	2
Derslere aktif katılma	3		

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretim Elamanları İle Kurdukları İletişime İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanları ile kurdukları iletişime ilişkin görüşleri Tablo 10’da verilmiştir. Tablo 10 incelendiğinde görüşme yapılan öğrencilerin genelinin (f=7) dersi veren öğretim elemanları ile kolaylıkla iletişim kurabildikleri, az bir kısmının ise (f=3) iletişim kurmakta zorluk çektikleri görülmektedir. Kolay iletişim kurabildiklerini söyleyen öğretmen adayları öğretim elemanlarının özellikle uzaktan eğitim sürecinde kendilerine karşı toleranslı ve anlayışlı oldukları (f=5) üzerinde durdukları dikkat çekmektedir. Bu süreçte öğrenciler öğretim elemanlarına E-Posta, WhatsApp uygulaması gibi birçok kanaldan ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanları ile uzaktan eğitim sürecinde iletişim kurmakta zorluk çeken öğrenciler ise bunun nedenini dersi beraber aldıkları arkadaşlarından çekinmelerine (f=2), internet bağlantısından kaynaklanan sorunlara (f=1) ve öğretim elemanlarının yoğunluğuna (f=1) bağlamaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanları ile kurdukları iletişime ilişkin görüşlerini Ahmet “Hocalarıma bu konuda haksızlık edemem. Herhangi bir sorunumuz olduğunda hocalarımıza rahatlıkla ulaşabildik. Hocalarımız da bu süreçte bize çok toleranslı ve anlayışlı bir şekilde davrandılar”, Mehmet “Hocalarımıza çoğunlukla ulaşabiliyorduk ancak bazı zamanlarda ise ulaşmakta güçlük çekiyorduk. E-Posta veya mesajlarımızı hocalar yoğunluktan görmüyorlardı. Bu tarz sorunlar çok yaşadık”, Meryem “Yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitim sürecinde de hocalarımıza kolaylıkla ulaşabildik. Hatta uzaktan eğitimde daha kolay iletişim kurduk diyebilirim” cümleleri ile ifade etmişlerdir.

Tablo 10.

Öğrencilerin öğretim elamanları ile kurdukları iletişime ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Kolay iletişim kurabilme	7	Öğretim elamanlarının uzaktan eğitim sürecinde daha toleranslı olmaları	5
		Öğrencilerin sanal ortamda kendini daha iyi ifade edebilmeleri	2
İletişim kurmakta zorluk	3	Arkadaşlardan çekinme	2
		İnternet Bağlantısının Olmaması	1
		Öğretim elamanlarının yoğunluğu	1

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 11’de verilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde görüşme yapılan öğrencilerin çoğunun (f=8) uzaktan eğitim sürecinde bir sorunla karşılaştıkları, az bir kısmının ise (f=2) bu süreçte bir sorunla karşılaşmadıkları görülmüştür. Öğrenciler karşılaştıkları sorunların nedenini en çok internet bağlantılarının olmayışına (f=7) bağlamışlardır. İnternet bağlantısını üniversitenin kullandığı sistemi kurmada ve anlamada güçlük (f=4), teknolojik cihazlarının olmaması (f=3) ve ev ortamında dersleri takip etmede yaşanan güçlükler takip etmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde herhangi bir sorunla karşılaşmayan öğrenciler ise bu durumu internet bağlantılarının iyi olmasına dayandırmaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin Ahmet “*Uzaktan eğitim sürecinde internet ve sistemle ilgili bazı sıkıntılar yaşadım. Sınavımı sisteme yüklerken internet bağlantısından ve sistemden kaynaklı hatalar oldu*”, Mehmet “*İnternet bağlantısının yetersizliği çok büyük problem olabilir. İnternette dolaylı derslerden ve sınavlardan atılabiliyor, sistemden düşebiliyorduk. Bunun dışında derse katılmak istediğimde mikrofon, hoparlör gibi teknolojik cihazlardan kaynaklı sorunlar yaşıyordum*” şeklinde belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde bir sorunla karşılaşmadığını söyleyen Elif “*Ev internetim kurulu olduğu için uzaktan eğitim sürecinde bir sorunla karşılaşmadım. Ancak interneti olamayan ve köylerde yaşayan arkadaşlar çok sıkıntı yaşadılar*” şeklinde konuşmuştur.

Tablo 11.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşadım	8	İnternet bağlantısının olmaması	7
		Sistemi kurmakta ve anlamada güçlükler yaşanması	4
		Teknolojik cihazların olmaması	3
		Ev ortamında dersleri takip etmede güçlükler yaşanması	1
Uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşamadım	2	İnternet bağlantısının iyi olması	2

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecinin Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinin etkililiğine ilişkin görüşleri Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin genelinin (f=9) uzaktan eğitim sürecini yüz yüze eğitim süreci ile kıyasladıklarında daha az etkili bulduklarını düşündükleri görülmektedir. Öğrenciler yüz yüze sınıf ortamının olmayışı (f=4), internet bağlantısının olmayışı (f=3), sınıf arkadaşlarından uzak olmaları (f=3), uygulamalı derslerde uzaktan eğitimin yetersiz kalışı (f=2), dersi veren öğretim elemanlarından uzak olmaları (f=2), ev ortamının uygun olmayışı (f=1), uzaktan eğitimle ilgili kişisel bilincin yetersiz oluşu (f=1) gibi nedenlerden dolayı yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitimin etkili olmadığını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinin etkili olduğunu söyleyen 2 öğrenci ise uzaktan eğitim sürecinin salgın şartlarında en etkili çözüm olduğunu, kendilerini teknolojiyi kullanmaya ve araştırma yapmaya teşvik ettiklerini ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinin etkililiği konusundaki görüşlerini Elif “*Yüz yüze eğitimin tabii ki daha etkili olduğunu düşünüyorum. Ancak salgın dönemlerinde, zor zamanlarda, olağanüstü durumlarda eğitimin aksamaması için eğitimin devam etmesi için çevrimiçi eğitim sisteminin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama bir kıyas yaptığım zaman yüz yüze eğitimin daha etkili olduğunu düşünüyorum*”, Ahmet “*Yüz yüze*

eğitim çok daha etkilidir. Yani ben o sınıf ortamı o hissiyatını alacağım. Mesela ben uzaktan eğitim sürecindeki derslerde bazen diyordum ki ne zaman bitecek bu ders? Ancak yüz yüze eğitimde sınıf ortamı sıcaklığını yaşıyorsun. Sınıfta hoca ile espri yapılabiliyorsun. Uzaktan eğitimde ise hiçbir şey yapamıyorsunuz, dersin bitmesini bekliyorsunuz” cümleleri ile açıklamışlardır.

Tablo 12.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin etkililiğine ilişkin görüşleri

Alt Tema	f	Alt Tema Nedenler	f
Uzaktan eğitim yüz yüze eğitime kıyasla etkili değil	8	Sınıf ortamının olmaması	4
		İnternet bağlantısının olmaması	3
		Akranlardan uzaklık	3
		Uygulamalı derslerde yetersiz kalması	2
		Öğretim elamanlarına uzaklık	2
		Ev ortamının uygun olmaması	1
		Kişisel bilincin bu konuda yeterli olmaması	1
Uzaktan eğitim etkili	2	Salgın gibi süreçlerde alternatif bir çözüm	2
		Teknolojiyi kullanmaya teşvik etme	1
		Araştırma yapmaya teşvik etme	1

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

11 Mart 2020 tarihinde Türkiye’de de ilk COVID-19 hasta vakasının görülmesi itibari ile YÖK tarafından alınan kararla tüm üniversitelerde yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu karardan sonra eğitim-öğretimin devamlılığını sağlamak adına hızla önlemler alınmış ve üniversiteler uzaktan eğitim sürecine başlamışlardır. Bu araştırmanın amacı Koronavirüs salgını sürecinde özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin almış oldukları uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerle görüşmeler yapılmış ve görüşmelerin sonucunda bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda özel eğitim öğretmenliği lisans programına devam eden öğrencilerin uzaktan eğitim süreci ile ilgili kendilerine çok fazla katkısının olmadığını, yüz yüze eğitimin daha yararlı olduğunu ve bu sürecin öğrenci suistimallerine açık olduğunu düşündükleri görülmüştür. Uzaktan eğitim süreci ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olan öğrenciler bu durumun internet bağlantısının yetersizliğinden, teknolojik cihazların olmayışından, fırsat eşitsizliğinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu literatürde yer alan çalışmalarla desteklenmektedir (Ramos-Morcillo vd., 2020). Örneğin, Ramos-Morcillo ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışmada özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kentte yaşayan öğrencilere göre dezavantajlı olduklarını söylemişlerdir. Bu çalışmada internetin kırsal bölgelerde yetersiz olmasından dolayı öğrencilerin zorluklar yaşadıkları ortaya konmuştur. Buradan yola çıkılarak fırsat eşitsizliği sağlamak amacıyla uzaktan eğitim noktaları oluşturulabilir. Pandemiye bağlı olarak uzaktan eğitime geçilmiştir ancak teknolojinin ilerlemesi ile gelecek yıllarda eğitim-öğretim faaliyetleri çoğunlukla çevrimiçi yapılacak duruma gelmesi öngörülebilir. Böyle bir durumda her öğrencinin eğitimlerine devam edebilmesi için her ilde ya da nüfusu kalabalık ilçelerde öğrencilerin kolaylıkla internete girebileceği, derslerini takip edebileceği bir uzaktan eğitim merkezi oluşturulabilir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu uzaktan eğitim sürecinin avantaj ve dezavantajları ile ilgilidir. Araştırmaya katılan öğrenciler uzaktan eğitimin zaman ve mekânda bağımsızlık, dersler tekrar izleme fırsatı, kendini daha iyi ifade edebilme gibi avantajları olduğundan söz etmişlerdir. Literatürde yer alan bazı çalışmaların bulguları ile bu araştırmanın bulguları paralellik göstermektedir (Deneui & Dodge, 2006; Horspool & Lange, 2012; Özdoğan & Berkant, 2020). Yapılan bu çalışmaların sonucunda da uzaktan eğitim sürecinin en önemli avantajlarından birinin zaman ve mekân konusunda bağımsızlık (Deneui & Dodge, 2006; Özdoğan & Berkant, 2020), mekansal olarak kolaylık sağlaması (Horspool & Lange, 2012) olduğu bulunmuştur. Uzaktan eğitim sürecinin dezavantajlarına bakıldığında; öğrenciler bu dezavantajları etkileşimin az olması, derslerde seslerin birbirine karışması ve teknolojik cihazların yetersizliğine bağlamışlardır. Araştırmanın bu bulgusu literatürdeki bazı çalışmalar ile desteklenmektedir (Koç, 2018; Özdoğan & Berkant, 2020; Serçemeli & Kurnaz, 2020).

Araştırmanın bir diğer sonucu uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin neredeyse tamamının derslere düzenli bir şekilde devam edemediğidir. Öğrenciler derslere düzenli bir şekilde takip etmemelerinin nedenini; internet bağlantılarının olmayışına, ders kayıtlarını sonra izleyebilme rahatlığına, ev ortamından kaynaklanan problemlere, kendilerinin derslere katılmamayı istemelerine ve teknoloji yetersizliğine bağlamaktadır. Bu bulgu literatürdeki diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Koç, 2018; Özdoğan & Berkant, 2020). Özdoğan ve Berkant (2020) uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin devamsızlık yaptıklarını, Koç (2018)'de benzer olarak öğrencilerin bu süreçte dersleri düzenli bir şekilde takip edemediklerinden söz etmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde verilen teorik derslerle ilgili derslere dikkatlerini veremedikleri, öğretim elamanı ile etkileşimin az olduğu, teorik derslerde araç-gereç çeşitliliğinin yeterli olmadığı düşüncelerine sahip olduğu görülmüştür. Öğrenciler uygulamalı derslerle ilgili olarak ise bu derslerin etkisiz ve verimsiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak ise özellikle öğretmenlik uygulaması derslerinde özel gereksinimli öğrencilerin yanında olamayışları, bu öğrencileri doğrudan gözlemleyemedikleri ve internet bağlantısından kaynaklanan sorunları işaret etmişlerdir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu; uzaktan eğitim sürecindeki sınavların kolay, ayırt ediciliğinin olmadığı, öğrencilerin suistimallerine açık olmasıdır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin sınavlarda kullanmak üzere farklı ders kaynaklarına ulaşamadıkları ve internet bağlantısından kaynaklı problemler yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Bu durumların önüne geçebilmek amacıyla uzaktan eğitim sürecinde kullanılmak üzere sınav yazılım programlarının geliştirilmesi önerilebilir.

Araştırmanın uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere aktif katılımları noktasındaki bulguları; öğrencilerin çoğunun seslerin karışması, kameraların kapalı oluşu, internetten ve sistemden kaynaklanan sorunlar, akranlarından çekinme gibi duygular ve ev ortamında rahat olmama nedenlerinden kaynaklı olarak derslere aktif bir şekilde katılmadıkları yönündedir.

Araştırmanın bir diğer sonucu uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğretim elemanları ile kolay iletişim kurmalarınıdır. Bunun nedeni ise bu zor süreçte ders veren öğretim elemanlarının kendilerine daha tolerans göstermeleri ve öğrencilerin kendilerini sanal ortamda daha iyi ifade edebilmeleridir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazındaki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Ramos-Morcillo vd., 2020; Yılmaz İnce vd., 2020). Ancak öğrencilerin bir kısmı ise arkadaşlarından çekinme, internetten kaynaklanan sorunlar ve öğretim elemanlarının yoğunluğu nedeni ile iletişim kurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir sorun ya da sorunlar yaşayıp yaşamadıkları araştırılmıştır. Bunun sonucunda öğrencilerin neredeyse tamamı internet bağlantısının olmayışı, uzaktan eğitim sistemini kurmakta ve anlamakta yaşanan güçlükler, teknolojik cihazların olmayışı, ev ortamında meydana gelen problemlerden kaynaklı olarak uzaktan eğitim sürecinde sorunlar yaşadıklarını söylemişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde problem yaşamayan öğrenciler ise bunu internet bağlantılarının iyi oluşuna bağlamışlardır.

Araştırmanın son bulgusu uzaktan eğitim sürecinin etkililiğine ilişkindir. Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinin etkili olup olmadığı sorulmuştur. Bunun sonucunda öğrencilerin tamamına yakını uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitime kıyasla etkili olmadığını belirtmiştir. Yılmaz İnce ve diğerleri (2020) COVID-19 sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili 1011 üniversite öğrencisinin anket yöntemi ile görüşlerini almıştır. Bu araştırmanın sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin yüzyüze eğitimi daha etkili buldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilere göre uzaktan eğitimde sınıf ortamının olmaması, akranlardan ve öğretim elemanlarından uzak olunması, uygulamalı derslerde sanal ortamın yetersiz kalması, internet bağlantısından kaynaklı sorunlar yaşanması gibi nedenler uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime kıyasla etkisiz bırakmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin hepsinin uzaktan eğitime kıyasla yüz yüze eğitimi tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Benzer şekilde alanyazında mevcut olan bir çalışmanın sonucunda da öğrencilerin tercihlerinin yüz yüze eğitimden yana olduğu görülmüştür (Ramos-Morcillo vd., 2020). Bu çalışmada uzaktan eğitimle karşılaştırdıklarında, öğrencilerin yüzyüze eğitimin kalite açısından daha yüksek ve etkili olduğunu düşündükleri belirtilmiştir.

Araştırmanın tüm bulguları incelendiğinde uzaktan eğitim sürecinin COVID-19 salgını gibi zaruri durumlarda etkili ve yerinde bir çözüm olduğu ancak öğrencilerin bu gibi durumlar olmadığında yüz yüze eğitimi tercih ettikleri görülmüştür. Ancak bu araştırma, araştırmaya katılan 10 özel eğitim öğretmenliği okuyan öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır. Bu araştırmanın sonuçları daha kalabalık öğrenci gruplarıyla, farklı araştırma desenleriyle ileride yapılacak olan çalışmalarla zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, K., & Vural, G., & Açar, M. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin Koronavirüs pandemisi döneminde uzaktan eğitime ilişkin deneyim ve görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 471-499. <https://doi.org/10.17679/inuefd.863029>
- Ali, W. (2020). Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 Pandemic. *Higher Education Studies*, 10(3), 16. <https://doi.org/10.5539/hes.v10n3p16>
- Aziz, A. (1977). Türkiye’de radyo televizyon ile eğitim uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 2(7), 19-27
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Crawford, J., Henderson, K. B., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M., Burton, R., Magni, P. A., & Lam, S. (2020). COVID-19: 20 countries’ higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1–20.
- Deneui, D. L., & Dodge, T. L. (2006). Asynchronous learning networks and student outcomes: The utility of online learning components in Hybrid Courses. *Journal of Instructional Psychology*, 33(4), 256–259.
- Gonzalez, T., De la Rubia, M. A., Hincz, K. P., Comas-Lopez, M., Subirats, L., Fort, S., & Sacha, G. M. (2020). Influence of COVID-19 confinement on students’ performance in higher education. *PLoS ONE*, 15(10 October), 1–23. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0239490>
- Horspool, A., & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73–88. <https://doi.org/10.1080/02602938.2010.496532>
- Huberman, A. M., & Miles, M. B. (1994). *Data management and analysis methods*. (Eds. Denzin & Lincoln). In *Handbook of qualitative research* (p. 428–444). Sage Publications, Inc.
- ILO (2020). ILO Sectoral Brief. COVID-19 and the education sector. Uptodate. Retrieved March 29, 2021, from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/briefingnote/wcms_742726.pdf
- Keskin, M., & Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Koç, E. (2018). An Evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.9.
- Mengi, A., & Alpdoğan, Y. (2020). COVID-19 salgını sürecinde özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 413-437.
- Murgatrot, S. (2020). COVID-19 and Online Learning, Alberta, Canada. <https://10.13140/RG.2.2.31132.85120>
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). COVID-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı), 13–43. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Paudel, P. (2021). Online Education: Benefits, challenges and strategies during and after COVID-19 in higher education. *International Journal on Studies in Education (IJonSE)*, 3(2), 70–85. <https://doi.org/10.46328/ijonse.32>
- Piştav Akmeşe, P., & Kayhan, N. (2020). Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin Koronavirüs (COVID-19) salgın sürecinde uygulama derslerine ilişkin deneyimleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(8).
- Piştav Akmeşe, P., & Kayhan, N. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgınında özel eğitimde öğretmenlik uygulaması dersi ve öğretmen deneyimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 73-104. <https://doi.org/10.29299/kefad.813169>
- Ramos-Morcillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E., & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5519. <https://doi.org/10.3390/ijerph17155519>
- Remuzzi, A., & Remuzzi, G. (2020). COVID-19 and Italy: What next? *Lancet*, 395, 1225–1228. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30627-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30627-9)
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40–53.
- Stewart, C., & Cash, W. (2008). *Interviewing: Principles and practices*. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Telli Yamamoto, G. & Altun, D. (2020). Koronavirüs ve çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://doi.org/10.32329/uad.711110>

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz İnce, R., Kabul, R. & Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 343-351.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2020). Basın açıklaması. Uptodate. Retrieved March 29, 2021, from <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/>
- Zan, N., & Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).